

Stinna Ahrenst (red.):

Med præsten på plejehjem **Inspiration til arbejdet blandt ældre og ældre med demens**

Religionspædagogisk Forlag, 2014

Anmeldt af Sonja Nicolaisen, sognepræst i Hundslund-Torrild sogne, og hjemmeplejepræst i Odder Kommune

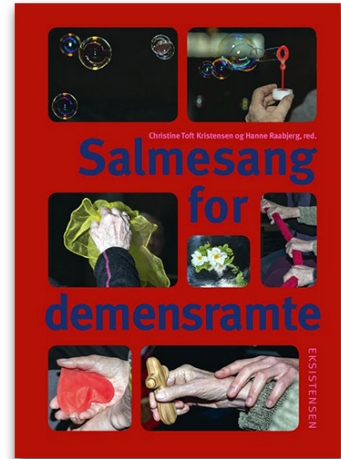
Fornemmelsen af at være kørt fast i gode, gamle og velprøvede rutiner kender vi vel alle. Lysten til fornyelse er begrænset – det går jo meget godt, som det går, og vi mødes jo ikke af krav om forandring. Jeg tænker på arbejdet med de gamle, herunder gudstjenesterne på plejecentrene. De gamle stiller ikke krav – de tager imod, hvad der kommer, og det kan være svært at aflæse på deres ansigter, om det giver mening for dem.

Med denne bog får vi præster, organister, sognemedhjælpere osv., som arbejder blandt gamle og gamle med demens, et lille spark bagi til at se, hvad vi gør forkert, hvorfor det er forkert, og hvad vi kan gøre bedre, og allerbedst: hvordan vi kan gøre det bedre. Det er en inspirationsbog, som anført i titlen, og det er en brugsbog, som giver gode idéer til at lave om på de gamle rutiner. Som titlen også anfører, er det arbejdet blandt ældre og ældre med demens, det drejer sig om – gamle mennesker, men det tør vi måske ikke kalde dem!

Bogen er med forord af Peter Fischer-Møller, biskop over Roskilde Stift. Han begrunder behovet for bogen med tidernes ændrede vilkår for de gamle og for kirkens måde at være kirke for dem på. I gamle dage kom den lokale sognepræst på det lokale alderdomshjem, hvor han holdt regelmæssige gudstjenester med de gamle og bagefter besøgte dem i deres små lejligheder på hjemmet. Alle kendte præsten, og at han var synlig og tilgængelig på alderdomshjemmet, var alt nok. Sådan er det ikke længere. Præsterne udfordres af centralisering og store enheder, og beboerne er blevet ældre og meget mere plejkrævende.

Stinna Ahrenst præsenterer i sin første artikel bogens bidrag og den måde, de er grupperet på. Det kunne have været ønskeligt, om disse grupperinger understøttedes visuelt i måden, bogen er layoutet på. Det sker så ikke, og ved læsning af bidragene kan det da også være svært at se den metodiske forskel i bidragene, som skulle understøtte en gruppering. Hver for sig er alle bidrag gode refleksioner over, hvad det vil sige at være gammel, og hvilke udfordringer det fører med sig – både for de gamle selv, og for dem, der møder de gamle. Alle bidrag kommer med gode idéer til, hvordan vi som kirke kan være endnu mere kirke for de gamle og byde ind med gudstjenester, andagter og aktiviteter, som giver mening i deres liv, hvor udfordrede de end måtte være. Alle bidrag er værd at fremhæve, men særligt Kirsten Sveinbjørnssons Martha og Maria - på plejehjem gør indtryk på mig med sin påpegning af, at plejehjemmet er et sted, hvor nogle yder, mens andre nyder – og at det er godt sådan. Den evangeliske vinkel på forholdene giver udgangspunkt for en god samtale med både beboere, pårørende og personale.

Eftersom bogen er en brugsbog, kunne man have ønsket sig nogle billeder og tegninger til at ledsage nogle af artiklerne. Den er kedelig og uinspirerende at have i hånden, og jeg savner samklang mellem form og indhold. Indholdet er fint, men det understøttes ikke af formen. Men man bliver klog af at læse bogen, og man får lyst til at lave om på de gamle rutiner. Forslagene til nye måder at holde andagter og gudstjenester med gamle mennesker er nemme at gå til og kan føres ud i livet uden store forberedelser. Det er bare om at komme i gang.

Christine Toft Kristensen og Hanne Raabjerg, (red.):

Salmesang for demensramte

Ekistensen, 2016

Anmeldt af Lis Samuelsen, sognepræst i Sorø og ældrepræst i Ringsted-Sorø provsti

Er vi præster overhovedet relevante på en demensafdeling?

Som nyuddannet præst stod jeg foran demensafsnittet Rosenhuset i Sorø, og jeg tænkte: »Hvordan i al verden forkynder jeg det kristne budskab for disse mennesker? Ved de overhovedet, hvad der foregår, når præsten kommer?«

Men heldigvis stod jeg ikke alene. Ved min side havde jeg lektor og musikpædagog Anne-Mette Riis. Hun bidrager også til bogen »Salmesang for demensramte«, og i bogens prolog, som det højestemt kaldes, pointerer hun musikkens vigtighed i forhold til forkyndelsen. Når musikken spiller, og sangen lyder, så viser det sig, at de demente »ofte stadig [kan] synge lange salmer og sange«, og »så sker det af og til, at talen finder vej igen«.

Den generation, som vi møder på plejehjemmet, er opvokset med salmerne. De har lært salmerne udenad. Og med salmesangen – og vil jeg tilføje: oplæsningen af genkendelige bibelstykker – kan præster bidrage med erindringsarbejdet hos den enkelte. Forkyndelsen giver altså mening.

»Salmesang for demensramte« vil give både præster og kirkemusikere gode råd med på vejen. Bogen, der snarere er et hæfte med en (useriøs) rundkredspædagogisk forside, falder i to dele: En teoretisk del og en praktisk del. Det er godt tænkt af redaktørerne, da man som læser ikke kun får en masse teori, for derefter at tænke: »Hvad gør jeg så?« Nej, den praktiske håndbogsdel fylder godt.

Den teoretiske del af er også overvejende oplysende læsning. Det er skrevet af kvalificerede folk og er samtidig forståelig. Det gælder f.eks. overlæge, dr.med. Nils Chr. Gulmanns bidrag, hvor vi bliver ført ind i det komplekse sygdomsbillede ved demens. Også lektor, cand.theol. Johannes Nissen leder læseren fra det demente menneske og videre ind i teologiske og etiske overvejelser i et »hyperkognitivt« samfund, dvs. et samfund, hvor især den velfungerende hjernevirksomhed er kilde til anerkendelse af menneskets værdighed og betydning. Men mennesket og personen er selvfølgelig mere end det. Det åndelige svar på, hvem jeg er, er, at jeg også er kendt af Gud, pointerer Nissen.

De fleste præster er tilknyttet et plejehjem, og den nyeste forskning på området peger på, at der må nye arbejdsmetoder til. En forkortet højmesseliturgi med søndagsprædiken duer ikke altid. Hvorfor ikke? Jo, fordi der netop bliver flere og flere demente på plejehjem, ofte endda blandet med mere åndsfriske gamle. Og hvad så?

Gulmann forklarer, at hvis vi sammenligner de dementes funktionsformåen med børn, så gælder det, at betegnelsen let demens dækker over en funktionsalder på 5-6 år, middelsvær demens 3-4 år og svær demens mindre end 2 år. Derfor er vi præster ofte for optimistiske i forhold til virkningen af vores forkyndelse.

Bogens største praktiske indlæg står organist Christine Toft Kristensen for. Også hun fremhæver musikken som den centrale aktivitet i samværet med demensramte mennesker: Musikken »genkalder tradition, stimulerer hukommelse og koncentration samt appellerer til følelser.« Hun giver en række eksempler på liturgier til hele kirkeåret. Umiddelbart burde disse være en gave til os præster, men jeg er bange for, at de desværre kan komme til at skræmme præster væk. Det skyldes for det første, at præster, organister og musikpædagoger har forskellige tilgange til gudstjenesten på demensafdelingen. Derfor burde en præst også have været involveret i udformningen af liturgierne. For det andet er det for mange præster ikke praktisk muligt at få stillet kvalificeret organist eller musikpædagog på området, til rådighed. Det skal også kunne fungere, når præsten er alene afsted. Bogens styrke, de konkrete forslag, bliver dermed også til bogens svaghed: ambitionsniveauet er højt, men desværre også for højt.

Men ingen kan tage det høje niveau af oplysning og inspirationen til at arbejde med plejehjemsgudstjenesten fra bogen.